

ZWALUWEN

DOOR

A. L. GERRITSEN.

Ze zitten daar zoo rustig, die zwaluwen, op een telegraafdraad. Je zoudt niet zeggen dat het inderdaad de vlugste vogeltjes zijn, die we rondom onze huizen zien vliegen. Maar als je er ééns goed op gelet hebt, hoe ze over het water kunnen scheren of langs den grond glippen dan weet je 't wel. Je zoudt soms je hart vasthouden als je ziet met hoe 'n vaart ze komen aanvliegen, uit vrees dat ze zich zullen stooten. Maar dat loopt altijd wel goed af. Van jongs af hebben ze geleerd in snelle vlucht te wenden en te keeren en plotseling hun vaart te verminderen. Ze moeten n.l. leven van kleine insecten die ze, al vliegende, vangen in hun geopenden bek.

En altijd zijn het de ranke vleugeltjes waarmee ze zich moeten voortbewegen; loopen of hippen kunnen ze maar heel slecht, omdat hun pootjes daarvoor veel te zwak zijn.

Op dat snelle vliegen en wenden is de lichaamsbouw van de zwaluw geheel ingericht. Vooreerst zijn de *vleugels* lang en smal en spits. Geheel anders dus dan de korte breede vleugels van een kip, die dan ook haast niet vliegen kan. De lange *staart* heeft een heel eigenaardigen vorm doordien de beide buitenste pennen veel langer zijn dan de meer binnenwaarts geplaatste en de geringste beweging er van geeft aan de vlucht van de zwaluw een andere richting, op dezelfde manier als een roer aan het schip.

Bovendien is de hals heel kort en vormt de kop met het lichaam een soort van wig, waardoor de zwaluw heel gemakkelijk de lucht doorklieft.

We hebben in ons land voornamelijk drie soorten van zwaluwen: de boerenzwaluw, de huiszwaluw en de oeverzwaluw. Een vierde soort, de gierzwaluw, komt hier maar zelden voor.

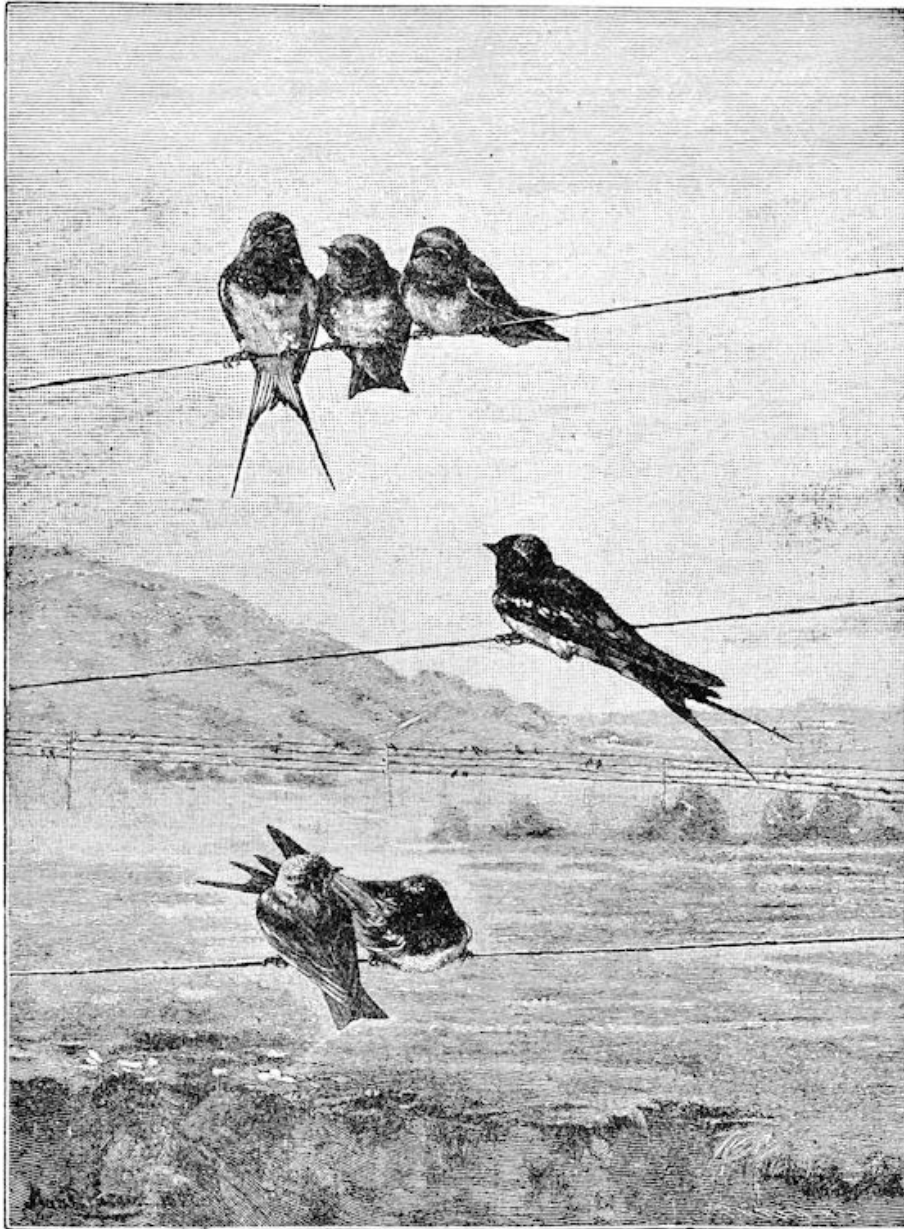
De *boerenzwaluw* is de grootste. Ze is op den rug blauw-zwart, boven op den kop en aan de keel rood-bruin, met een zwarten band over den krop, en aan het onderlijf geel-achtig. Op elk der vijf buitenste stuurpennen van den staart heeft ze een witte vlek. Ze is gemakkelijk te onderscheiden van de huiszwaluw, die van boven zwart is en van onderen wit. Ook bouwt ze haar huis niet zooals de huiszwaluw van buiten tegen een muur, maar bij voorkeur in de huizen, altijd onder het dak of onder een brug. Om haar dit gemakkelijk te maken worden wel eens kleine plankjes aan de balken in de stallen bevestigd. Wordt het nest niet verstoord dan komt hetzelfde zwaluwenpaar er elk jaar in terug, ze herstellen en verbeteren het wat, bouwen als dat niet gaat een nieuw en het wijfje broedt er weer de 4 of 5, soms 6 witte eitjes met grijze of bruine stippeltjes, in uit.

Zoo'n zwaluw-nestje is een waar kunststuk. Het wordt gemaakt van kleine kluitjes slib of modder, die de zwaluw met speeksel aan elkaar plakt en van binnen bekleedt met dunne strootjes en haren. Omdat het onder het dak is gebouwd, is het van boven open.

De *huiszwaluw*, ook melkstaartje genoemd, heeft een dikkeren snavel en veel sterker pootjes dan de boerenzwaluw, maar is merkbaar kleiner. In den zomer komen de huiszwaluwen verder noordwaarts en keeren ongeveer 14 dagen later terug uit de warme luchtstreek, waar ze den winter doorbrengen. Haar nestje bouwt de huiszwaluw op dezelfde wijze als de boerenzwaluw, maar altijd van buiten tegen de huizen en met uitzondering van een klein vlieg-gat aan een der zijden, geheel dicht. Is dat vlieg-gat iets te groot dan loopt de zwakke zwaluw gevaar door de brutale musch uit haar nest te worden verdreven. Meestal broedt de huiszwaluw tweemaal per jaar 4—6 witte eitjes uit.

De *oeverzwaluw* is van boven asch-kleurig bruin en heeft

vleugels, die over het einde van den staart uitsteken. Heel merkwaardig is de wijze waarop en de plaats waar de oever-

zwaluw haar nest bouwt. Ze graaft daartoe in steile rivier-oevers, in spoordijken enz., gaten van wel 2 Meter lang en aan het einde daarvan een komvormig holletje waarin ze haar

nestje maakt. Om zoo'n gang te graven heeft ze slechts 2 à 3 dagen noodig. Tijd om tweemaal te broeden en tweemaal jongen groot te brengen, zooals de huiszwaluw, heeft de oeverzwaluw niet, daar ze eerst in Mei hier aankomt en reeds in Augustus weer vertrekt.

Dat trekken van de zwaluwen, en van alle andere z. g. trekvogels is wel een heel merkwaardig iets. De oorzaak dat ze 's winters ons land verlaten is niet alleen dat ze hinder zouden hebben van de kou, maar bovenal dat ze hier dan geen voedsel kunnen vinden. Zoodra het koud wordt kruipen n. l. de insecten, waarvan ze leven moeten, in den grond of verbergen zich in hoeken en gaten, onder steenen enz. En dan zijn de vogels die uitsluitend daarvan leven moeten wel genoodzaakt warmer streken op te zoeken. Zoo ook de zwaluw. Maar die behoort beslist *hier* thuis en niet in het warme land, waar ze 's winters vertoeft. Dat blijkt hieruit, dat ze daar niet en hier wel een nest bouwt en eieren uitbroedt.

De zwaluw legt in verbazend korten tijd den afstand van hier naar Noord-Afrika, haar winterkwartier, af. Op grond van nauwkeurige waarnemingen mag men aannemen dat ze voor de reis naar Egypte niet meer dan 24 uren noodig heeft. En daarbij volgen alle zwaluwen altijd weer denzelfden weg. Waarom ze dat doen en hoe ze dien weg vinden is een zaak die men nog niet heeft kunnen verklaren. Zouden de zwaluwen daarover beraadslagen als ze in 't laatst van September of begin October zich in groote troepen vereenigen om zich gezamenlijk te oefenen in het vliegen, ten einde gereed te zijn voor den grooten trek? Dan zitten ze vaak bij honderden op de daken van hooge gebouwen bijeen, alsof ze aan het overleggen zijn. Als ze schijnbaar alles gereed hebben en een besluit genomen, kiezen ze een helderen avond uit waarop een frissche wind waait die hun de reis vergemakkelijkt. En dan, als op een afgesproken sein, verheffen ze zich hoog in de lucht en verwijderen zich zonder eenig aarzelen in de gewenschte richting.

De zwaluwen uit *ons* land gaan eerst Westwaarts en volgen dan de kusten van Frankrijk en Spanje om zoo de Noordkust

van Afrika te bereiken. Die in Midden-Europa thuis hooren volgen natuurlijk een korteren weg, die over de Alpen en langs de kust van Italië voert.

Vogels die in lichaamsbouw, grootte en levenswijze met de zwaluwen overeenkomen en daarom ook zwaluwen genoemd worden zijn de gierzwaluw, de klipzwaluw of Salangan en de nachtzwaluw of geitenmelker. De laatste is ongeveer zoo groot als een lijster en kan, evenmin als de gierzwaluw, zich op den grond voortbewegen. Daarvoor zijn hun pooten veel te zwak. Ze behooren alle drie tot een aparte orde: de grootvleugeligen, terwijl de eigenlijke zwaluwen tot de zangvogels worden gerekend.

De Salangan of klipzwaluw hoort thuis in Oost-Indië. Hun nestjes, die ze tegen de bijna ontoegankelijke rotswanden aan de Zuid-kust van Java bouwen, en waarbij ze een gom-achtig speeksel gebruiken dat in de lucht spoedig hard wordt, beschouwen de Chineezen als een lekkernij. 't Zijn de z.g. eetbare vogelnestjes, die de Javanen met levensgevaar verzamelen door zich langs de steile wanden naar beneden te laten zakken.

Er is stellig geen vogel die zich zoo in de gunst van rijk en arm, jong en oud, burger en boer mag verheugen als de zwaluw. Als ze in de lente uit het Zuiden terugkeert wordt ze blij begroet als de bode van den zomer, ook al weet ieder wel, dat één zwaluw nog geen zomer maakt. En het moet wel een knorrepot eerste klas zijn die niet graag ziet, dat een zwaluw z'n huis, z'n stal uitkiest om haar nest te bouwen.

Reeds sedert overoude tijden werd van de zwaluw verteld dat ze geluk aanbrengt. Een woning waar tegen of waarin een zwaluwnest was gebouwd meende men dat nooit gevaar liep om door den bliksem te worden getroffen. Het is nog niet zoo heel lang geleden dat een oude vrome vrouw, weigerde de prediking te gaan hooren in een nieuwgebouwde kerk, omdat ze beweerde dat een kerkgebouw niet een echt huis des Heeren kon zijn, als niet een zwaluw er haar kunstig nest tegen had gebouwd. Ze dacht zeker aan hetgeen in Psalm 84 geschreven staat van de zwaluwen, die bij de altaren in den tempel hun nest hadden gebouwd en daar geduld werden.

In Zweden vertellen de menschen elkaar dat, toen onze Heiland aan het kruis hing en duldelooze smarten leed, de zwaluwen in menigte rondom het kruis vlogen met de bedoeling Hem koelte toe te waaien en daardoor verlichting aan te brengen. Dat is natuurlijk niet werkelijk gebeurd. 't Wordt alleen verteld om een reden op te geven waarom de zwaluwen zoo in eere worden gehouden en de bescherming genieten van iedereen.

Gelukkig dat in de laatste jaren, in ons land tenminste niet alleen de zwaluwen maar ook de andere vogels worden ontzien en beschermd en er een einde komt aan het wreede genot van vogels vangen en nestjes uithalen. En 't is wel heel jammer dat er in Spanje en Italië, waar ze op hun trek langs komen, nog elk jaar duizenden zwaluwen worden gevangen en gedood.

